

Opravdu přijdou statisíce lidí o nemocenskou a nárok na důchod?

14. 2. [Daniel Morávek](#)

Jednatelům, kteří jsou zároveň zaměstnanci, údajně hrozí, že kvůli zakázanému souběhu funkcí přijdou o nárok na nemocenskou a roky pro důchod. Situace naštěstí tak hrozná není. Poradíme vám, jak se případným problémům vyhnout.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (NSS), které minulý týden medializovaly Hospodářské noviny, způsobil poprask u části podnikatelské veřejnosti. Údajně totiž hrozí, že statisíce vedoucích pracovníků přijde o nemocenskou a roky pro důchod. Důvod? Souběh funkcí statutárních orgánů a zaměstnanců ve firmách. O jeho rizicích se přitom ví již dlouho, firmy však problém ignorovaly. Navzdory bombastickým titulkům však situace tak zlá není a případné potíže se týkají hlavně akciověk. Server Podnikatel.cz přináší několik rad a tipů, jak se vyhnout všem problémům.

Zbytečná panika podnikatelů?

"Statisíce lidí přišly o nárok nemocenskou a o roky pro důchody," hlásaly minulý týden titulky novin a online deníků. Za vším má stát prosincové rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, který odepřel vyplacení nemocenské panu R.R., jednatelem firmy, který byl ve své společnosti zaměstnán rovněž jako ředitel. Podle soudu totiž nesmí být náplň pracovního poměru shodná s činností, kterou dotyčný vykonává jako statutární orgán (jednatel). Vzhledem k tomu, že NSS shledal, že v daném případě se o stejnou činnost jednalo, pracovní poměr uznal jako neplatný. V důsledku toho působil pan R.R. z právního hlediska pouze jako jednatel, nebyl tak nemocensky pojištěn jako zaměstnanec a neměl proto nárok na výplatu nemocenské.

Rozsudek NSS vzbudil mezi částí podnikatelské veřejnosti zděšení. "Došlo k bezprecedentnímu narušení právní jistoty v celém českém podnikatelském prostředí. Chci upozornit, že za vzniklou situaci nese výrazný díl odpovědnosti státní správa, která dlouho nekonala a jejíž kontrolní mechanismy naprosto selhaly," uvedl v pátek prezident Hospodářské komory České republiky Petr Kužel. Podle Kužela by ministerstva měla vydat jednoznačný pokyn ke konzistentnímu provádění kontrol u podniků tak, aby dopady na české podnikatelské prostředí byly co nejmenší.

Znamená však rozhodnutí soudu opravdu nějaký průlom a opravdu reálně hrozí, že statisíce lidí přijdou o nárok na nemocenskou a roky započítané do důchodového pojištění? Hned zprvu je třeba podotknout, že realita se od katastrofických novinových titulků přece jenom poněkud liší. To však neznamená, že některé firmy, respektive jejich statutární orgány, nemají zaděláno na průšvih. Pojďme se bez bombastických sloganů podívat na to, jakých firem se problémy dotýkají, co konkrétně jim vlastně hrozí a jak mohou potíží nejlépe předejít.

Podnikatelé problém ignorovali

Předně, nejde o žádnou novinku, která by v prosinci náhle spadla z nebes. Nejenom právníci už problém souběhu pracovněprávního poměru osoby, která zároveň vykonává funkci statutárního orgánu (hlavně jednatele), mnohokrát řešili. O nejasnostech, které se pojí s tím, zda jednatel firmy může být zároveň jejím zaměstnancem, informoval server Podnikatel.cz například v letošním červenci. Kromě některých sporných bodů však panoval (a panuje) mezi právníckou obcí poměrně jednotný pohled na věc. [Čtěte více: Může jednatel sám sebe zaměstnat? Záleží na tom, co bude jako zaměstnanec dělat.](#)

Již delší dobu totiž na základě ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR platí skutečnost, že nelze uzavřít pracovní smlouvu, kde by byl druh práce vymezený stejně jako výkon funkce jednatele. Z hlediska práva tedy už několik let záleží na tom, jakou činnost bude jako zaměstnanec vykonávat. "Průlom, který lze v tomto rozhodnutí spatřovat, je, že Česká správa sociálního zabezpečení a další úřady začínají aktivně řešit otázku nedovoleného souběhu," uvedl serveru Podnikatel.cz Jan Koval, partner advokátní kanceláře Havel, Holásek & Partners.

Případné negativní důsledky tak mohou nastat jen u společností, u kterých se náplň práce sjednaná v pracovní smlouvě, překrývá s agendou spadající do působnosti člena statutárního orgánu. Takovýchto firem ovšem existuje poměrně dost, jelikož společnost judikaturu nejvyššího soudu často ignorovaly. Přesto by se problémy neměly týkat tolika firem, kolik minulý týden zaznívalo v médiích. [Čtěte také: Společník s.r.o. může být zaměstnanec a pobírat mzdu](#)

Komu co hrozí?

Jednatelé "eseróček" zpravidla kvůli důchodům panikařit nemusí, v jejich případě hrozí problémy v podstatě jen u nemocenského pojištění. Přestože by totiž byla jejich pracovní smlouva neplatná, většinou stejně bývají důchodově pojištěni v rámci funkce jednatele, a to v těch měsících ve kterých jim byl zúčtován započitatelný příjem ve výši rozhodného příjmu (například letos činí 6200 Kč, loni 6000 Kč, v roce 2009 činil 5900 Kč). To většinou jednatelé splňují, takže by jim odpracované roky pro důchod chybět neměly.

U nemocenského pojištění pak ČSSZ předeslala, že by k žádným překvapením docházet nemělo, jelikož si neponechává pojistné, které bylo odvedeno za osoby, které nejsou účastny pojištění. Takové přeplatky ČSSZ automaticky vrací, jakmile se například při kontrole zjistí, že došlo k nepovolenému souběhu funkcí. Do konce roku 2008 by přitom podle ČSSZ ani na nemocenském pojištění neměly vznikat přeplatky, protože jednatelé byli pojištěni z důvodu výkonu této činnosti i nemocensky, a to i pokud neměli uzavřenou pracovní smlouvu. "V případě přeplatek na dávce nemocenského pojištění navíc nepůjde o desetitisíce případů, takto postižených bude podle odhadů ČSSZ mnohem méně, než kolik uvádějí některá média, ČSSZ předpokládá jen jednotlivé, spíše ojedinělé případy," tvrdí Pavel Gejdoš, tiskový mluvčí ČSSZ. Neuznání nemocenského pojištění může nejvíce postihnout ženy, jelikož nemocenské pojištění podmiňuje mateřskou.

V oblastech daní, kde by se neplatné pracovní smlouvy mohly také projevit, se žádná změna dosavadních kontrolních mechanismů a postupů nechystá. Už v současnosti finanční úřady v případě souběhu funkce jednatele a zároveň zaměstnance v pracovním poměru u totožné společnosti, posuzují, zda náplň práce v zaměstnaneckém poměru je odlišná od činností vykonávaných v rámci práv a povinností jednatele. Podnikatelé se tak nemusí obávat, že by finanční úřady začaly najednou pořádat "hony" na jednatele a zaměstnance v jedné osobě.

"Vzhledem k tomu, že FÚ v těchto případech takto postupovaly již v minulosti, nepředpokládáme zásadní změny postupů. FÚ budou postupovat v daňovém řízení jako doposud," ujistila pro server Podnikatel.cz Jaroslava Musilová, tisková mluvčí Generálního finančního ředitelství.

Možné potíže se však týkají akciových společností a členů jejich představenstev. Z odměn členů představenstev se totiž neodvádí důchodové pojištění a v případě neplatné pracovní smlouvy by opravdu mohlo dojít k absenci započítatelných měsíců do důchodového pojištění. Na druhou stranu se odměny členů představenstev nepočítají do daňově uznatelných nákladů a doměrek daní se tak akciovky obávat nemusí. [Čtěte více: Jak na odměny jednatelů a společníků v s. r. o.?](#)

Několik rad, jak se vyhnout problémům

Odborníci i díky poslednímu rozhodnutí NSS opět volají po změně zákonů, aby se zcela jasně vymezil zaměstnanecký poměr jednatele ke společnosti, aby již v budoucnu nevznikaly jakékoliv spory a nejasnosti. "Ustanovení, které by tuto problematiku upravovalo, by mělo obsahovat princip upřednostnění přímého jednání před jednáním v zastoupení a zároveň přesně definovat odpovědnost jednatele jednajícího z pozice zaměstnance. Taková právní úprava by vnesla světlo do nejistoty, která dnes v oblasti této problematiky panuje," domnívá se právník Jan Spour z Advokátní kanceláře LISSE LEGAL. Řešení celé situace by mohla též přinést úprava legislativy, která by umožnila souběh funkcí statutárního orgánu a zaměstnance.

Pokud však podnikatelé nechtějí čekat na to, až se zákonodárci rozhoupou k činům, měli by se při uzavírání smluv s jednatelem a zaměstnanci držet několika pravidel. "Základní možností řešení případného souběhu funkcí je zejména vhodné vymezení obchodního vedení tak, aby se činnosti spadající do náplně práce zaměstnance neshodovaly s činnostmi, které tento zaměstnanec vykonává jako statutární orgán nebo jeho člen," radí Jan Koval, partner advokátní kanceláře Havel, Holásek & Partners.

Zaručenou cestou pak je samozřejmě neriskovat souběh funkcí a uzavřít smlouvu o výkonu funkce jednatele či mandátní smlouvu dle obchodního zákoníku a neuzavírat pracovní smlouvu. Jednatel by však poté neměl zapomínat, že nemocenské pojištění si musí obstarat sám. Členové statutárních orgánů akciovky si k tomu pak případně musí přidat i důchodové pojištění. "Společnostem lze jen doporučit, aby jejich jednatelé co nejrychleji přestali být zaměstnáváni na druh práce, který je shodný s rozsahem činnosti vykonávané z titulu funkce jednatele. Lze totiž poměrně jednoduše smluvně upravit, aby jednatel měl podobné výhody jako zaměstnanec a jeho právní vztah ke společnosti byl přitom právně v pořádku," uzavírá Pavel Fabian, advokát z advokátní kanceláře [FABIAN & PARTNERS](#).